

(1)

خاجه

(2)

ئالیخان بەگ

● ریکیش ئامیدی ●

برایت خوژ ئامیدی دەریخستن .

برایت وى ژى راپون قەستا زاخو كر لویرى هندهك
بېزەقەنگ كەمشتنى نۇ بهندهك كاریت نە ژېنگ راپون دەمى
سماھيل پاشاي نەف تشتە زانى راپو برایت خوبى دى ئالیخان
بەگ ب لەشكەرى خوفە دگەل لەشكەرى جىزىرى فېركەنە سەر
وان ئىنا (لطف الله بەگ) پەفى چو چيابىت زېيارى نۇھەر
دوكىت دى (طيفور بەگ) نۇ (جص خان بەگ) بىدەست گرتىن نۇ
فرېركەنە ئامیدىنى نك سماھيل پاشاي .

خاجه ئالیخان بەگ بولى لزاخوب وى فەرمانا كو
سماھيل پاشاي داي چونكى مروفەكى كەلەكى زانا و
تىكەمشتى بونۇ ما لزاخو هەتا كى چویە بەر دلوقانيا خوداي
سالا 1791 زەنگىجا ستراتېيىدا دەست ھافيتى ستران بىرنا وى را
چىكىن نۇئەف سترانە ل كەلەك دەۋەرا بەلائىون نۇ بىسەدەها
خەلکى ژېرکىن ئودەست سەردەستى ئەف سترانە ئەگىران
لەما هەتا بۇدا نەقروزى ئەف سترانە يا بەلاقە ئامیدىنى و
لناف نەيلىا نۇلدەھوكى ول زاخو نولگەلەك دەۋەرىت دى ژى
لناف بەھدىنا .

سترانا خاجه ئالیخان بەگى سترانە كازىمارىيە ياكەفن
بسەدەها خەلکى ژېرکىربۇنۇھەتا نەھۆزى كەلەكا بەلاقە فيجا
كا وەرن دا بزانىن كا ئەف سترانە چەوا چىبویە نۇنە و مروفى
ئەف سترانە بېرەھاتىھ كۆتن كېيە ؟

خاجه ئالیخان بەگ كۆپى بەھرام^۱ پاشايىن مەزنە كۆپى
زوبەير پاشايىن ئىكىنچىبوىن كوميراتى ئامىدىنى دكى سالا
1113-1701 ز باپى وى بەھرام پاشاي دوانزدە كۆپەبۇن ز
دووڑنا نۇپاشلىقى بەھرام پاشا مرى سماھيل پاشايىن كۆپى وى
شىنا وى كۆت نۇبو پاشايىن ئامىدىنى .

لى موخابن ئەم بىرۇستاھى سالا بۇونا خاجه ئالیخان
بەگى نزانىن .

بەلى تشتى كۆنم دزانىن ئوه كودسا 1201-1200 ز 1780 دىلان
چىپولنافىرە را سماھيل پاشاي دا نۇئەفا برایت وى :

- 1 - طيفور بەگ
  - 2 - لطف الله بەگ
  - 3 - جص خان بەگ
- پاشى سماھيل پاشا نەچار بوى راپو ئەف هەرسى

دی جابه کن ببهنه نامیدین
بوفا خاتوینا
دا تابویته کن چیکن
بو خاجه نالیخان به کن ده لال
یا سور و شینو
مه کو که کن سماهیل پاشا
لبه ره نجه روی
دبیته خولام و خولهت کارا
نو جاری و قهروه اشا
نه وج بوشاتیه
لدارکا بیبادی دهینایی ؟
دی بیینی نه و که یفو نه شقو
نیچیریت خاجه نالیخان به کن نه
بیت دزفیریته فه
ژح راما چیانی مه تینا
وهی دلی منوچه نندی ب کولو
چه نندی ب خه مو
دی جابه کن چریکه نه
نامیدینی بوفا ره بنا
دا تابویته کن چیکن
ژبه ر تابویتا خاجه نالیخان به کن
ژداری له فهنا
که کن سماهیل پاشا
مه کول به ره نجه روی
دبیته خولام و خولهت کارا
نو جاری و قهروه اشا
نه وج بوشاتیه لین
دارکا بیبادی دهینایی ؟
نهم دی بیینی نه و چیه نه و چنینه
ده بیینی نه و
که یفو نه شقو و نه فینا
پاف و نیچیریت وینه
بیت دزفیریته فه ژفا مه وته نا
دی جابه کن بدنه نامیدیبا
دا بهینه سه رشیرهان و ۋادەری با(١)

نو هر وه چکو من گولن بوي (خاجه ڦالیخان به گئي)
کلهک حه ڙاف و نڃيرا دکر نونه و دشيا چهند پوڙا سه رئيک
بيورينيت ل جهل و چيا نول بستي و زنارا نوبکه پيت ل دويف
کيفيا ل سرت و په سارا د گهل نه لندى و سحارا .

نویا ههڑی کوئنچی یه ببیژین کونهف سترانه بکله لک
بمنکا نوبدهشی کله سترانبیڈا یا هاتیه کوئن نونه م دی بهس
سو رمنکا نوکه بے لانکهین .

«سترانا خاجه ئالىخان بەگى،

سلکی منو باینی باینی
تبلویتا خاجه نالیخان به گنی
ل زاخو هه لاند ول دارا بینادی دهینای
دی جابه کنی بدهنه حله یماینی^{۳۰}
دا پایخیت بانی کوچکی
دکل به ربانکنی بیلاینی
کنی سماهیل پاشا
مهکول په نجه رئی دبیته خولام و خوله ت
نو جاری و قره واشا^{۳۱}
ندوچ بو شاتیه
لبن دارکا بینادی^{۳۲} دهینای ؟
دی بینینی نه فه
کیف و نه شق و راف و نیچیریت
خاجه نالیخان به گنی نه
بیت درز فریته فه ژنی چیایی
مهی لاوو لاوو
خاجه نالیخان به گنی منوهی لاوو
نیسفو ژخورا نه ماوو
ته پشتی خاجه نالیخان به گنی ده لال
ته خه مو خیال و کول و کوفان
ژنیا ماوو
نهی دلی منو
چهندی ب کولا چهندی بیرینا

دا شده نه فه چار شه فکان^{۲۰} و فا خیلیا^{۲۱}
 دا تابویته کن چینکن
 لبرتابویتا خاجه ئالیخان به کن ده لال
 يا سوروشینو
 كن سماھيل پاشا همکو
 دېتھ خولام و خولهت کارا
 نوجارى و قرهواشا
 نه فه چيە ج نه بور ؟
 دى بىنى نه فه كېفونەشقۇ
 راف و نېچىرىت
 خاجه ئالیخان به کن نه
 بىز دېقىيەت ۋە ڙەرامە
 نە فى چىايى
 دى بىنە دەرى
 دى تابویتا خاجه ئالیخان به کن ده لال
 بىنە دەرى
 دى بىنە دايىكا وي ، دا
 بسىرى خووهركەت
 كۆتكە كن خولىنى ئىكىن كەرى
 كن سماھيل پاشا
 لەنچەرى هەكودېتە
 خولام و خولهت کارا
 نوجارى و قرهواشا
 نوچ بوشاتىي
 لبىن داركا بىيادى دەينايى ؟
 نەم دى بىنى نەوكە يف و نەشقۇ
 نېچىرىت خاجه ئالیخان به کن نه
 بىز دېقىيەت ۋە ڙەرامە
 نە فى سەفرى

ل زاخوکا پەنكىن دەركەفت و
 ئىنلابن دارا بىيادى دانايى
 خاجه ئالیخان به کن دېيىت :-
 يا كەلى خولام و خولهت کارا
 نەگەر كە كن من سماھيل پاشا
 لسىرى بىردى ئامىدىي
 بسىارە كن ل حالى من بکەت و
 منگ بېيىنى نە فه كە كن تە
 خاجه ئالیخان به
 بىن تېتۈل سەرائى
 وە ئارۇئەزۇ
 بىرىندارۇئەزۇ
 بىرىن كولۇئەزۇ
 دلکى منۇ باىي باىي
 تابویتا خاجه ئالیخان به کن
 ل زاخوکا پەنكىن دەركەفت و
 ئىنلابن داركا بىيادى دانايى
 هى يوسفو كومىنى پېلانو
 دلى من تېشى
 تابویتا خاجه ئالیخان به کن
 ل زاخوکا پەنكىن دەركەفت و
 لبىن داركا بىيادى دانما و
 بېش بېش
 خاجه ئالیخان به کن دېيىت
 يا كەلى خولام و خولهت کارا
 نەگەر كە كن من سماھيل پاشا
 لسىرى بىردى ئامىدىي بسىارە كن
 ل حالى من بکەت و
 هىن بېيىنى
 نە فه كە كن تە خاجه ئالیخان به كە
 بىن تېتۈل راف و نېچىرا
 ل چىايى بشىش^{۲۲}
 دلکى منۇ باىي باىي
 تابویتا خاجه ئالیخان به کن
 ل زاخوکا پەنكىن دەركەفت و

خاجه ئالیخان به كە^{۲۳}

دلى منۇ باىي باىي
 تابویتا خاجه ئالیخان به کن

نه وللا بابوئیکن هەشى
 هەكە كەكى من سماھيل پاشا
 لسىر بەرى ئامىدىنى
 پسيارەكى ل حالى من بىكتو
 منگ بېيىنى
 نەفە كەكى تە خاجە ئالىخان بەكە
 بىن تېتۈل لالەشى
 وەى ڇاپۇئەزۇ
 بىرىندارۇئەزۇ
 بىرىن كولۇئەزۇ
 هەى ئىسقۇ كوهىنى پىلەنۇ^{٢٤}

زىدمەر و پەيپەت گران

- 1 - خاجە : بىلەگان ، تىجرى
- 2 - ئالىخان : عەلى خان
- 3 - بەھرام پاشا : سالا ١٧١٤ زىدایك ببۇ نو سالا ١٩٥٥ بو پاشا ئامىدىنى
- 4 - إمأره بەھيدىن العباسىي ببـ^{٢٥}
- 5 - الاكراد في بەھيدىن انور ملۇنى ببـ^{٢٦}
- 6 - ئەف سترانە من يازىدەقى عبداھ بەكى ئامىدى ئىلىسى .
- 7 - حەلەما : ئالىي دايىكا خاجە ئالىخان بەكى يە
- 8 - جارى و قەرمواش : بەردەستك و خولام و خودام
- 9 - بىبىد : كۆنەتكەن فەلەيە دەكەپىتە رۆز ئالىلما ئامىدىنى
- 10 - ئىسپ : خولامنى خاجە ئالىخان بەكى يە
- 11 - دەرىيما : ئەنکو دەركەها رامان ئى هەر دوو دەركەھىت ئامىدىنى نە دەركەھى پاشا ئۇ دەركەھى سەقلاقا .
- 12 - چارشەتك : پەتكەن پەشم بۇ شىينا عەبائى زىكاب سەرى خو داددا وى دەمى .
- 13 - خىليل : بەرچەتك ، پېچە .
- 14 - ئەف سترانە من يازىدەقى احمد عبداھ كۆھەرزى (نەھىل) ئىلىسى .
- 15 - بشىش : پەرچەكاكا بلنە ز چىلىي مەتىنا دەكەپىتە هەندا ئامىدىنى ز پەخى بلکورى فە .
- 16 - بىل : چول .

نىبا لىبن داركا بېيىدە دانايى
 دلى من بىن ب كول و بېرىنە
 تابوبىتا خاجە ئالىخان بەكى
 ل زاخوكا پەنكىن دەركەفت و
 لىبن داركا بېيىدە دانايى
 يا سورو شىنە
 خاجە ئالىخان بەكى دېبىزىت
 يا كەلى خولام و خولەت كارا
 نەگەر كەكى من سماھيل پاشا
 لسىر بەرى ئامىدىنى
 پسيارەكى ل حالى من بىكتو
 منگ بېيىنى
 نەفە كەكى تە خاجە ئالىخان بەكە
 بىن تېتۈل باف و نېجىرى
 لچىيانى مەتىنە
 دلکى منۋ بايى بايى
 تابوبىتا خاجە ئالىخان بەكى
 ل زاخوكا پەنكىن دەركەفت و
 نىبا لىبن داركا بېيىدە دەينايى
 جابەكى بىبەن (مەحلا) رەبەنا
 بلا راين تابوبىتەكى چىكەن
 زدارى لەۋەنا
 خاجە ئالىخان بەكى دېبىزىت
 هەكە كەكى من سماھيل پاشا
 پسيارەكى ل حالى من بىكتو
 منگ بېيىنى
 نەفە كەكى تە خاجە ئالىخان بەكە
 بىن تېتۈل مەوتەنا
 دلکى منۋ بايى بايى
 تابوبىتا خاجە ئالىخان بەكى
 ل زاخوكا پەنكىن هەلەنايى
 لىبن داركا بېيىدە دانايى
 جابەكى بىبەن بۇ خاتونى عەيشى
 بلا بېتىت
 كولوسكەكى بن خومبى